

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității unor prevederi
din art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă

Nr.24 din 06.11.2003

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.234/19 din 24.11.2003

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ - președinte
Mircea IUGA - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Dumitru PULBERE - judecător
Elena SAFALERU - judecător-raportor
Ion VASILATI - judecător

cu participarea Maiei Țurcan, grefier, Gheorghe Susarenco, reprezentantul autorului sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, conducîndu-se după art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului în Parlament Ștefan Secăreanu, depusă la 1 iulie 2003, în conformitate cu art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 7 iulie 2003 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și argumentele expuse de participanții la ședință, Curtea Constituțională a constatat:

1. La 12 iunie 2003, prin Legea nr.227-XV din 5 iunie 2003*, a fost pus în aplicare Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat la 30 mai 2003, nr.225-XV **.

-----
* M.O., 2003, nr.111-115, art.453

** Idem, art.451

Potrivit art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă, nu pot fi reprezentanți în judecată judecătorii, procurorii, ofițerii de urmărire penală, polițiștii, deputații și consilierii din autoritățile reprezentative, cu excepția cazurilor participării lor la proces în calitate de împuterniciți ai acestor autorități sau în calitate de reprezentanți legali.

Din acest articol se contestă dispozițiile prin care se restrînge dreptul deputaților și consilierilor din autoritățile reprezentative de a fi reprezentanți în judecată, care, în opinia autorului sesizării, încalcă art.1 alin.(3), art.4 alin.(1), art.7, art.15, art.16 alin.(2), art.26 alin.(2) și (3), art.39 alin.(2) din Constituție.

În sesizare se susține că dispozițiile respective ale art.78

alin.(1) din Codul de procedură civilă contravin de asemenea art.7, art.21 și art.23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și art.26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, potrivit căroră toți oamenii sînt egali în fața legii și au dreptul la protecție împotriva oricărei discriminări; orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale și la acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale; orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii și orice persoană care muncește are dreptul la o remunerare echitabilă și satisfăcătoare.

De asemenea se expune opinia că dispozițiile art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă încalcă dreptul deputaților și consilierilor din autoritățile reprezentative de a fi reprezentanți în judecată, precum și dreptul avocaților de a-și îndeplini funcțiile în cazul în care sînt aleși deputați sau consilieri și dreptul cetățenilor de a-și alege un avocat să-i reprezinte în instanța de judecată.

2. Raportînd dispozițiile legale contestate la normele constituționale, la legislația internă în domeniu și la actele internaționale, Curtea relevă că într-un stat democratic de drept protejarea și promovarea drepturilor și libertăților omului constituie un principiu fundamental, o valoare supremă.

Propunîndu-și drept obiectiv major formarea statului de drept, Republica Moldova a aderat la principalele instrumente internaționale (Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu

privire la drepturile economice, sociale și culturale ș.a.) și a consacrat prin Constituție drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inclusiv egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, accesul la o funcție publică, dreptul la apărare etc.

Instituția reprezentării în procesul civil este reglementată atît în Codul civil (capitolul V), cît și în Codul de procedură civilă, consacrîndu-i-se un șir de articole. Astfel, conform art.75 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în proces civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal sau prin reprezentanți; participarea personală la proces nu face ca persoana fizică să decadă din dreptul de a avea reprezentant. Reprezentant în judecată poate fi orice persoană cu capacitate de exercițiu deplină care are împuternicirile respective, legalizate în modul stabilit, pentru a susține procesul. Însă art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă exceptează de la reprezentare în procesul civil judecătorii, procurorii, ofițerii de urmărire penală, polițiștii, deputații și consilierii din autoritățile reprezentative, exclusiv cazurile participării lor la proces în calitate de împuterniciți ai acestor autorități sau în calitate de reprezentanți legali.

3. Constituția, conform principiului universalității, statuează în art.15 că cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea. Astfel, art.16 din Constituție stipulează că toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Drepturile respective sînt declarate și de art.26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993.

-----

* Tratatate internaționale, 1998, vol.1, pag.30

Însă atît normele internaționale, cît și Constituția Republicii Moldova admit restrîngerea, în anumite cazuri, a exercițiului unor drepturi și libertăți.

Potrivit art.54 alin.(2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Aceste principii sînt proclamate de Declarația Universală a Drepturilor Omului* (art.29 alin.(2) și de Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale**(art.4).

-----
* Tratatate internaționale, 1998, vol.1, pag.11

** Idem, pag.18

Așadar, restrîngerea exercițiului unui drept poate fi instituită numai prin lege, repectîndu-se principiul proporționalității cu situația care a determinat-o. Decizia asupra oportunității restrîngerii exercițiului unui drept aparține organului legislativ.

4. Restrîngerea dreptului deputaților de a fi reprezentanți în judecată este condiționată, în primul rînd, de statutul acestora. Potrivit dispozițiilor constituționale, calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice; alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică (art.70 alin.(1) și (2)).

Aceste dispoziții sînt preluate în art.3 lit.d) și rezultă din art.26 ale Legii nr.39-XIII din 7 aprilie 1994 "Despre statutul deputatului în Parlament"*. Conform art.3 al legii menționate, mandatul de deputat este incompatibil cu funcția de Președinte al Republicii Moldova, funcția de membru al Guvernului, funcția de avocat parlamentar, precum și cu exercitarea oricărei alte funcții remunerate, inclusiv a funcției acordate de un stat străin sau organizație internațională, cu excepția activității didactice și științifice desfășurate în afara programului stabilit de Regulamentul Parlamentului.

-----
* Monitor, 1994, nr.4, art.78 (republicată: M.O., 2000, nr.57-58, art.373)

Prin urmare, întrucît este retribuită, calitatea de deputat este incompatibilă cu funcția de avocat.

Potrivit art.9 din Legea nr.1260-XV din 19 iulie 2002 "Cu privire la avocatură"*, profesia de avocat este incompatibilă cu activitatea de întreprinzător, notar și cu oricare funcție retribuită, cu excepția funcțiilor legate de activitatea științifică și didactică, precum și cu activitatea în calitate de arbitru al judecării arbitrare (arbitrajului). Conform prevederilor art.12 alin.(1) din această lege, avocatul angajat într-o funcție remunerată este obligat să depună cerere de suspendare a licenței pentru exercitarea profesiei de avocat.

-----
* M.O., 2002, nr.126-127, art.1001

După cum rezultă din dispozițiile legale precitate, avocatul ales

deputat nu poate să-și exercite profesia sa, deoarece și calitatea de deputat, și profesia de avocat exclud exercitarea simultană a altor funcții remunerate.

5. Curtea relevă că prin dispozițiile art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă legiuitorul a instituit pentru deputați (se are în vedere deputații în Parlament), persoane care exercită funcții de demnitate publică, interdicția de a fi reprezentanți în judecată, astfel încât să protejeze drepturile părților în procesul civil, precum și să evite periclitarea activității instanțelor judecătorești de către deputați, care, prin autoritatea lor, ar putea influența asupra judecătorului, aducând atingere principiului constituțional al independenței și imparțialității judecătorului.

Dispoziția contestată este în concordanță deplină și cu prevederile art.6 din Constituție, care statuează separarea și colaborarea puterilor.

În baza celor expuse, Curtea apreciază că dispozițiile art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă, prin care se limitează dreptul deputaților de a fi reprezentanți în judecată, sînt conforme normelor constituționale și legale în domeniu, precum și prevederilor actelor internaționale.

6. Referitor la dispoziția contestată în sesizare din art.78 alin.(1) din Codul de procedură civilă, prin care se limitează dreptul consilierilor din autoritățile reprezentative de a fi reprezentanți în judecată, Curtea menționează următoarele.

La 16 octombrie 2003 Parlamentul a adoptat Legea nr.399-XV "Pentru modificarea articolului 78 al Codului de procedura civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003"*, prin care din acest articol a fost exclusă sintagma "și consilierii din autoritățile reprezentative".

-----
* M.O., 2003, nr.221-222, art.860

Întrucît prin Legea nr.399-XV excepția de neconstituționalitate a dispoziției cuprinse în art.78 alin.(1) din Cod a fost rezolvată, Curtea Constituțională, în conformitate cu art.60 lit.d) din Codul jurisdicției constituționale, consideră necesar să sisteze procesul în această parte.

Pentru motivele arătate, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.60 lit.d), art.62 lit.a) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște constituțională sintagma "nu pot fi reprezentanți în judecată deputații" din art.78 alin.(1) al Codului de procedură civilă.

2. Sistează procesul pentru controlul constituționalității sintagmei "și consilierii din autoritățile reprezentative" din art.78 alin.(1) al Codului de procedură civilă.

3. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Președintele
Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 6 noiembrie 2003.
Nr.24.